

Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Stary Testament – Pięcioksiąg i deuteronomistyczne dzieło historyczne
Prowadzący	dr hab. Dorota Muszytowska, prof. UKSW
Wydział	Wydział Teologiczny
Kierunek	Turystyka religijna
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil studiów	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Moduł specjalnościowy	
Dyscyplina naukowa, do której odnoszą się efekty uczenia się	nauki teologiczne
Obowiązuje od roku akademickiego	2025/2026
Rok studiów	1
Semestr	1
Język wykładowy	polski
Status przedmiotu (<i>obowiązkowy, do wyboru</i>)	obowiązkowy
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się (<i>symbole</i>)	CTR_W03; CTR_U05; CTR_U10
Rodzaj zajęć (<i>wybór z listy*</i>)	wykład
Liczba godzin	30
Liczba ECTS	3
Wymagania wstępne	
Opis i cele przedmiotu	Zajęcia mają na celu zapoznanie studenta z zagadnieniami związanymi z Pięcioksięgiem oraz księgami opisującymi dzieje Izraela, zaliczanymi do historiografii deuteronomistycznej. Wykład wprowadza studenta w zagadnienia dotyczące tematyki tych ksiąg oraz ich kontekstów: historycznego, społecznego i kulturowego. Zapoznaje z podstawowymi problemami podejmowanymi we współczesnych badaniach na temat genezy Pięcioksięgu oraz dzieła deuteronomistycznego. Omawia podstawowe, najważniejsze tematy teologiczne podjęte w tych księgach, ukazując ich znaczenie w tekście poszczególnych ksiąg, jak i całej Biblii.

Treści programowe

Temat/blok zajęć:	Liczba godzin
1. Zagadnienia wstępne (terminologia, miejsce w kanonach, problem autorstwa i datacji, kontekst historyczny i kulturowy obydwu zbiorów).	2
2. Rozwój badań nad Pięcioksięgiem. Teorie dotyczące źródeł Pięcioksięgu. Współczesny stan badań nad pochodzeniem zbioru.	2
3. Kontekst historyczno-kulturowy oraz literacki Pięcioksięgu. Struktura literacka Pięcioksięgu i powiązania teologiczne. Główne tematy teologiczne zbioru.	2
4. Najważniejsze tematy poszczególnych utworów Pięcioksięgu.	6
II. DZIEŁO DEUTERONOMISTY	
5. Przekazywanie historii w biblijnym Izraelu. Rola historiografii biblijnej na tle ówczesnych sposobów mówienia o dziejach. Współczesne badania nad „deuteronomistą”.	2
6. Kontekst historyczny – historia powszechna regionu a narracja historyczna ksiąg biblijnych.	2
7. Osiedlanie się w Kanaanie. Księga Jozuego i Księga Sędziów. Okres konsolidacji i problemy jedności tożsamości narodowej.	2
8. Początki monarchii: dzieje Saula. Ocena rządów Saula przez deuteronomistę.	2
9. Rozkwit monarchii Dawidowo-Salomonowej. Najważniejsze instytucje tego okresu (dynastia, świątynia). Deuteronomistyczna charakterystyka postaci królów Dawida i Salomona.	2
10. Kryzys monarchii: podział królestwa. Historia dwóch królestw czy jednego narodu wybranego?	2
11. Upadek Królestwa Północnego i starania o utrzymanie Królestwa Judy.	2
12. Reformy religijne Ezechiasza i Jozjasza.	2
13. Upadek monarchii – problem diaspory. Ocena przyczyn zagłady z perspektywy deuteronomisty.	2
Łącznie godzin:	30

**Opis przedmiotowych efektów uczenia się
i sposoby ich weryfikacji**

Kategoria efektu (W, U, K)	<u>Kierunkowe</u> efekty uczenia się <i>(co ogólnie absolwent po tych studiach będzie wiedział i umiał)</i>	Opis przedmiotowych efektów uczenia się <i>(wyłącznie czasownikami operacyjnymi - czynności, które da się zweryfikować, mierzalne; w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt)</i> <i>(co konkretnie student po tym przedmiocie będzie wiedział i umiał)</i>	Sposoby weryfikacji efektów uczenia się <i>(np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy.)</i>
CTR_W03	Absolwent zna zagadnienia z zakresu nauk biblijnych, m.in. treści i charakteru poszczególnych zbiorów i ksiąg biblijnych oraz ich znaczenie dla chrześcijaństwa	Absolwent wykazuje się podstawową wiedzą na temat Pięcioksięgu: zna i wyjaśnia związki pomiędzy literackim procesem tworzenia się zbioru a tematyką teologiczną w nich zawartą (1-4). Absolwent wykazuje się podstawową wiedzą na temat historiografii deuteronomistycznej i jej znaczenia na tle historiografii starożytnej: zna i omawia kontekst historyczno-kulturowy tych ksiąg oraz ich przesłanie teologiczne (1, 5-13). Absolwent zna periodyzację dziejów biblijnych do okresu Drugiej Świątyni (1-13). Absolwent zna problematykę współczesnych badań nad genezą Pięcioksięgu oraz genezą i naturą dzieła deuteronomistycznego (1, 2, 5).	egzamin ustny

CTR_U05	Absolwent potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje dotyczące ksiąg biblijnych i ich znaczenia dla chrześcijaństwa	Absolwent wyjaśnia problematykę włączania danych ksiąg do kanonów Biblii, analizuje i przedstawia znaczenie tych utworów z uwzględnieniem specyfiki judaizmu i chrześcijaństwa (1-3). Absolwent potrafi powiązać i wykazać wpływ kontekstu na sposoby przekazu treści teologicznych w poszczególnych utworach Pięcioksięgu i historiografii deuteronomistycznej oraz wyjaśnić przesłanie zawarte zarówno w poszczególnych księgach jak i w całych zbiorach (2-13). Absolwent umie scharakteryzować specyfikę perspektywy deuteronomisty na dzieje Izraela i wyjaśnić przełożenie jego punktu widzenia na teologię dzieła (5-13).	egzamin ustny
CTR_U10	Absolwent umie posługiwać się terminologią z zakresu nauk teologicznych, zwłaszcza z obszaru badań biblijnych, patrologii i historii Kościoła	Absolwent potrafi posługiwać się poprawnie fachową terminologią dotyczącą Pięcioksięgu i historiografii deuteronomistycznej z zakresu periodyzacji dziejów, określić teologicznych charakterystycznych dla tych zbiorów oraz terminologią z zakresu teorii dotyczącej genezy i natury Pięcioksięgu i historiografii deuteronomistycznej (1-13).	egzamin ustny

Metody dydaktyczne
(dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się)

	Wykład wyjaśniający
	Wykład interaktywny wraz z dyskusją
	Samodzielna lektura literatury obowiązkowej

Opis nakładu pracy studenta w ECTS

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30/1
	w zaliczeniach poza zajęciami		
	udział w konsultacjach		
praca własna	przygotowanie do zajęć (czytanie, praca pisemna, tłumaczenie, ...)	45	60/2
	przygotowanie do zaliczenia (np. czytanie, prezentacja, projekt, ...)	15	

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Do oceny końcowej brane jest pod uwagę:

- aktywne uczestnictwo w zajęciach (przygotowanie przez uprzednią lekturę wskazanych materiałów na dane zajęcia – harmonogram po zarejestrowaniu się do zespołu na MSTeams) oraz znajomość treści tekstów źródłowych (wskazane księgi biblijne) – 1/3 oceny końcowej
- znajomość obowiązkowej lektury (artykuły) – 1/3 oceny końcowej
- znajomość zagadnień omawianych na zajęciach (tezy egzaminacyjne) – 1/3 oceny końcowej

Egzamin ustny końcowy weryfikuje znajomość treści tekstu źródłowego (adekwatnych ksiąg Biblii), zdobytą wiedzę dotyczącą omawianych na zajęciach zagadnień oraz umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy w wypowiedziach, w dyskusji, w tym posługiwanie się właściwie terminologią oraz umiejętność syntezy i wyjaśniania poszczególnych zagadnień.

Ocena bardzo dobra

Student zna bardzo dobrze treść omawianych ksiąg biblijnych, zna i potrafi wyjaśnić główne tematy teologiczne w tych utworach; wyjaśnia szeroko ich kontekst historyczny i kulturowy; biegle posługuje się fachową terminologią zarówno z zakresu egzegezy tych ksiąg jak i problematyki dotyczącej literackiej natury tych ksiąg i zbiorów; umie opisać i wyjaśnić związek omawianych utworów z innymi księgami Biblii, wskazać analogie i różnice oraz wytłumaczyć ich naturę; potrafi streścić i krytycznie ocenić artykuł wyznaczony do lektury obowiązkowej.

Ocena dobra

Student zna dobrze treść omawianych ksiąg biblijnych, potrafi wyjaśnić ich tematykę teologiczną; charakteryzuje kontekst historyczny i kulturowy tych utworów; poprawnie posługuje się terminologią; wyjaśnia związek omawianych utworów z innymi księgami biblijnej historiografii; potrafi przedstawić treść obowiązkowego artykułu do lektury i streścić główne tezy w nim zawarte.

Ocena dostateczna

Student w podstawowym zakresie zna treść omawianych ksiąg biblijnych i potrafi ją przedstawić; zna i potrafi wymienić najważniejsze tematy teologiczne w tych utworach; umie przedstawić najważniejsze wydarzenia z tych utworów i scharakteryzować najważniejszych bohaterów;

posługuje się fachową terminologią; w podstawowym zakresie streszcza artykuł wyznaczony do lektury.

Literatura obowiązkowa

1.	Treść ksiąg biblijnych: Rdz, Wj, Kpł, Lb, Pwt, Joz, Sdz, 1-2 Sm, 1-2 Krl
2.	Dziadosz D., Teocentryczna historiografia Izraela, czyli kim był deuteronomista i jego dzieło, <i>Collectanea Theologica</i> 74 (2004) 4, 5-24.
3.	Lemański J., Powstanie Pięcioksięgu – aktualny stan badań, <i>Studia Paradyskie</i> 33/2023, 95-114.
4.	Materiały dydaktyczne z zajęć.

Literatura uzupełniająca

1.	Wypych S., Pięcioksiąg. Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych, t. 1, Warszawa 1987.
2.	Brzegowy T., Łach J., Wypych S., Księgi historyczne Starego Testamentu. Dziejopisarstwo izraelskie, Wprowadzenie w myśli i wezwanie ksiąg biblijnych, t.2, Warszawa 2006.
3.	Brzegowy S., Pięcioksiąg Mojżesza, Tarnów 2002.
4.	Brzegowy S., Księgi historyczne, Tarnów 2008.
5.	Shanks Herszel, red., Starożytny Izrael. Od czasów Abrahama do zburzenia Jerozolimy przez Rzymian, Warszawa 1994 lub nowsze wydania, 23-214.
6.	Lemaire André, Świat Biblii, Wrocław 2001.
7.	de Vaux R., Instytucje Starego Testamentu, Pallotinum 2004.
8.	Lemański J., Pięcioksiąg. Próba syntezy współczesnych badań, <i>Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne</i> 38 (2005) 1, 15-28.

* lista rodzajów zajęć

- ☐ ćwiczenia (audytoryjne, translatoryjne, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ☐ ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- ☐ lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- x wykład kierunkowy
- ☐ wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- ☐ seminarium dyplomowe
(sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- ☐ pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
(zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)